

GENERALNY INSPEKTORAT ARTYLERJI

PROGRAM KURSU
TRZECHMIESIĘCZNEGO
DLA

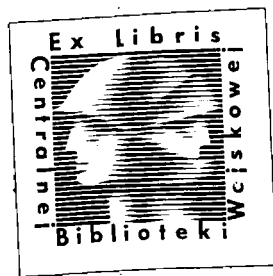
Podoficerów Artylerji

WARSZAWA—1919
KSIĘGARNIA WOJSKOWA

GENERALNY INSPEKTORAT ARTYLERJI

PROGRAM KURSU
TRZECHMIESIĘCZNEGO
DLA
PODOFICERÓW ARTYLERJI

WARSZAWA - 1919
KSIĘGARNIA WOJSKOWA

Arca

304542

Zadaniem Szkoły jest przygotowanie podoficera artylerji do praktycznej służby w szyku i jako instruktora młodych żołnierzy; dlatego należy: przy nauczaniu dążyć do jaknajgłębiej sięgającego praktycznego obznajmienia żołnierza ze wszystkimi dziedzinami służby artylerji, unikając zbyteńnego przeciążenia teorią. Przy wykładzie teorii nie wymagać uczenia się na pamięć, zadawalniając się odpowiedzią z której widać, iż żołnierz rzecz rozumie. Dobre wyszkolenie żołnierza, jako instruktora, najłatwiej da się osiągnąć praktycznymi ćwiczeniami przeprowadzonymi planowo, przyczem już przy początkowych zajęciach należy rozwijać w żołnierzu umiejętność uczenia kolegów. Żołnierz, widząc, jak go szkoli i poprawia oficer, już tem samem przejmuję sposoby nauczania.

PORZĄDEK DNIA KURSU TRZECHMIESIĘCZNEGO.

Czas	Zajęcie	Dozór
6 g. r.	Pobudka do wstawania.	Podofic. inspekcyjny.
6—6.30.	Ubieranie się, czyszczenie butów i ubrania, sprząatanie sal.	Podofic. inspekcyjny i plutonowi.
6.30—7.	Apel poranny i modlitwa.	Oficer inspekcyjny.
7—7.30.	Śniadanie.	Oficer inspekcyjny.
7.30—8.	Gimnastyka.	Oficer baterji.
8—10.	Konna jazda w maneu.	"
10—12.	Ćwiczenia i wykłady.	"

12—2.	Wolne na obiad.	
2—4.	Ćwiczenia i wykłady.	Oficer baterji.
4—6.	Wolne. Śpiew i pogadanki.	"
6—7.	Kolacja.	Oficer inspekcyjny.
7—9.	Wolne.	
9 w.	Apel wieczorny, odczytanie rozkazu. Modlitwa. Kładzenie się do snu.	Oficer inspekcyjny.

Uwaga. Jeżeliby warunki, w których się znajduje szkoła tego wymagały, porządek dnia może być zmieniony podług uznania dowódcy szkoły. Jednak ilość godzin zajęć nie może być zmniejszona.

Nauki praktyczne.

	Ilość godzin tygodniowo ogółem	
1. Materiał artyleryjski . . .	3	36
2. Nauka o broni	1	12
3. Musztra piesza	4	48
4. Konna jazda	6	72
5. Rząd koński, siodłanie, za- przeganie i czyszczenie koni	2	24
6. Zajęcia przy działach—mu- sztra działowa	5	60
7. Jazda parami i w zaprzęgu	2	24
8. Zajęcia przy telefonach i sy- gnalizacja	1	24
9. Strzelanie praktyczne.		

Nauki teoretyczne.

1. Artylerja	1	12
2. Taktyka i organizacja wojsk	1	12

3. Regulaminy	4	48
4. Umocnienia	1	12
5. Terenoznawstwo i wywiady	1	12
6. Nauka o koniu	1	12
7. Historia i geografia Polski	1	12
8. Hygiena	1	6
		36 godz. 432 g.

ZAKRES POSZCZEGÓLNYCH PRZEDMIOTÓW:

Nauki praktyczne:

1. *Materiał artyleryjski.* Ogólne dane o armacie francuskiej 75 mm. Wz. 97. Główne jej części. Lufa. Długość lufy w kalibrach. Opona. Otwór wewnętrzny lufy. Zamek śrubowy. Jego części. Składanie i rozbieranie zamka. Wyrzutnik, jego części i działanie. Bezpiecznik. Jego części i działanie. Przyrząd odpalający. Działanie jego części. Mechanizm zwrotów i mechanizm wzniesień. Składanie i rozbieranie mechanizmu wzniesień. Urządzenie i działanie hamulca hydro-pneumatycznego. Połączenie lufy z hamulcem. Zakotwienie działła. Cyfrowe dane o armacie polowej francuskiej. Przyrządy celownicze i ich części składowe. Kątomierz działowy. Podziałka kątomierza. Libela. Urządzenie kątomierza i libeli. Przodek. Jaszczyk. Skalownik. Rodzaje pocisków.
Uwaga: Żołnierze, którzy przybyli do szkoły z ba-

terji uzbrojonych działami innych systemów, powinni nadto przejść kurs materiału artyleryjskiego w zastosowaniu do dział, któremi jest uzbrojona odnośna bateria, w zakresie wskazanych dla działła francuskiego.

2. *Nauka o broni.* Ogólne wiadomości o broni. Karabiny, karabinki. Karabiny maszynowe. Karabin maszynowy i karabin, w który uzbrojona jest bateria z której przybył żołnierz. Ich części składowe. Działanie przy nabijaniu i przy strzale. Amunicja. Czyszczenie i utrzymanie broni w koszarach i w polu.

3. *Musztra piesza.* Ogólne pojęcie o szyku, postawa zasadnicza pojedynczo i spoczynj. Zbiórka. Równanie. Odliczanie. Oddawanie honorów. Występowanie. Meldowanie się. Marsz. Kleknij. Zwroty w miejscu i w marszu. Równanie. Marsz w rzędzie i dwurzędzie. Marsze i zwroty sekcją, plutonem i baterją. Zmiana szyków. Zachodzenie. Musztra z karabinem. Chwyty karabinowe. Ćwiczenia we władaniu szabłą. Dowodzenie plutonem i baterją.

4. *Konna jazda.* Sposób trzymania i prowadzenia okietzanego konia. Dosiadanie konia. Rozbieranie wodzy. Zsiadanie, postawa na koniu. Kierowanie koniem. Działanie łydek i ich użycie. Pochylenie ciała. Działanie wodzy i ich użycie. Użycie ostróg. Chody. Przejście z jednego chodu w drugi. Zbieranie. Półośadzenie. Zatrzymywanie. Jazda w maneżu. Zwroty i zajeżdżanie. Zmiana

kierunku. Wolty i półwolty. Zwroty w miejscu. Cofanie, zmykanie. Branie przeszkód. Wskakiwanie na konia osiodłanego i zeskakiwanie. Ćwiczenia i woltyże na koniu. Jazda polowa. Dowodzenie zmianą jeźdźców w maneużu.

5. *Rząd koński.* Jego części składowe: Uzda, siodło, dodatkowy sprzęt koński. Składowe części uzdy. Składowe części siodła. Sprzęt dodatkowy. Uprząż artyleryjska i jej części składowe. Siodłanie i zaprzęganie. Czyszczenie konia.

6. *Zajęcia przy działach. Ćwiczenia działonu* Skład osobisty. Miejsca obsługi. Przygotowanie działonu do strzału. Ładowanie. Celowanie bezpośrednio i za pomocą punktu utrwalenia. Wystrzał. Przetaczanie działła. Wyładowanie. Ćwiczenia zaprzęzonego działonu. Miejsca obsługi i koni. Wsiadanie i zsiadanie jezdnych i obsługi. Tempa. Zaczepianie i odczepianie działonu. Skalowanie i rodzaje pocisków. Czyszczenie działła. Dowodzenie działonem.

Ćwiczenia baterji. Podział i szyki baterji. Odległości i odstępy. Ruchy baterji. Zmiana kierunku ruchu. Zmiany szyków. Odczepianie i zaczepianie. Wybór pozycji baterji. Przygotowanie baterji do strzelania. Bateria w szyku bojowym. Miejsca przodków i rezerw. Punkty obserwacyjne. Łączność. Strzelanie i zasilanie amunicją. Znaki szablą oznaczające komendy przy ćwiczeniach baterji. Dowodzenie baterją.

7. *Jazda parami i w zaprzęgu.* Wyszko-

nie w jeździe zaprzęgami. Zasady ogólne. Wyszko-
lenie młodego konia. Zestawienie zaprzęgów. Trzymanie i prowadzenie konia. Zaprzęganie i wy-
przęganie. Wsiadanie i zsiadanie. Postugiwanie się cuglami i batem. Przebieg wyszkolenia w jeź-
dzie zaprzęgami. Rozwój i spotęgowanie zdolności pociągowej. Wstrzymywanie. Zwroty. Przesko-
dy. Jazda przy odzepsaniu i zaczepianiu działła.

8. *Telefony i sygnalizacja.* Praktyczne obznajmienie się z telefonem polowym i sposoby przeprowadzenia linii telefonicznej. Przewożenie telefonów. Sygnalizacja świetlna i flagami. Alfabet Morse'go.

9. *Strzelanie praktyczne.* Jedno strzelanie baterji polowej do celu stałego (bateria i okopy) 36 pocisków; jedno strzelanie precyzyjne (drut kolczasty, punkt obserwacyjny) 60 pocisków. Jedno strzelanie baterji polowej do celu ruchomego 36 pocisków. Jedno strzelanie plutonu ciężkiego 24 pociski. Razem 132 polowych i 24 ciężkich.

Strzelanie praktyczne z karabinów, po 15 nabo-
i ostrych i 30 ślepych na każdego ucznia.

Strzelanie praktyczne z rewolwerów — 10 nabo-
i ostrych na każdego ucznia.

Nauki teoretyczne.

1) *Artylerja:* Rodzaje i podział artylerji. Kaliber działła. Derywacja. Pochłanianie odrzutu. Przybory celownicze i obserwacyjne. Luneta dział-

łowa. Korektor. Kątomierz. Busola. Nadanie kierunku zasadniczego działu przy pomocy busoli. Lornetki. Luneta nożycowa. Pociiski i palniki. Rodzaje pocisków i palników. Ogólne pojęcie o materiałach wybuchowych stosowanych w artylerji. Tor pocisku. Działanie oporu powietrza. Nomenklatura kątów i linii. Rozprysk. Rozsiew torów. Wstrzelanie. Nadawanie początkowych: kierunku bocznego kąta wzniesienia lub celownika. Skalowanie pocisków. Widły wielkie i małe. Rodzaje ognia. Ogólne pojęcie o używaniu tabel strzelania. Rozpryski ślepe i z odskoku, wysokie, niskie i normalne.

2) *Taktyka i organizacja wojsk*: Mobilizacja i wojna. Podział armji: Piechota, kawalerja, artylerja i pomocnicze rodzaje broni. Organizacja i uzbrojenie piechoty. Karabin i karabin maszynowy. Granaty ręczne i armaty okopowe. Szyki piechoty. Środki łączności. Organizacja i uzbrojenie kawalerji. Szybkość poruszeń. Zadania kawalerji podczas marszu i podczas spoczynku. Szyki kawalerji. Podjazdy i ich zadania. Organizacja artylerji i jej zadania. Szyki artylerji i jej konieczność osłaniania artylerji przez piechotę lub konnicę. Pozycje artylerji. Maskowanie. Punkty obserwacyjne. Miejsca przodków i rezerw. Rodzaje artylerji. Rozmieszczenie wojsk w spoczynku. Biwaki. Kolumna marszowa. Straż przednia, siły główne. Straż tylna, rozwijanie kolumny. Walka pozycyjna. Pozycja umocniona.

8) *Regulaminy.*

a) *Prawa i obowiązki żołnierza*. Znaczenie służby wojskowej. Powołanie do wojska. Służba czynna i rezerwa. Obowiązki żołnierza podczas pokoju i w boju. Poczucie honoru. Odwaga osobista. Sumienne wypełnienie obowiązków. Naruszenie powinności żołnierza i rodzaje kar za to. Zdrada podczas pokoju i wojny. Szpiegostwo. Sztandar. Co zastępuje sztandar w artylerji. Dezercja. Obowiązki żołnierza względem przełożonych i kary za ich przekroczenie. Rekwizycja. Zażalenia. Użycie broni przez żołnierza w czasie pokoju. Obowiązki żołnierza względem towarzyszy, przejście do rezerwy.

6) *Służba garnizonowa*. Warty i posterunki. Cel. Wystawienie wart i posterunków. Wyznaczenie oficerów i żołnierzy do służby wartowniczej. Przełożeni wart. Zaciąganie wart. Zmiana i podział wart. Obowiązki dowódcy warty. Oddawanie honorów przez warty. Występowanie warty pod broń, książki wart i meldunki. Warty honorowe i inne. Posterunki. Znamiona posterunków. Obowiązki i zmiana posterunków. Oddawanie honorów przez posterunki. Wysyłanie patroli. Aresztowanie. Użycie broni. Zaopatrzenie wart w amunicję.

c) *Służba wewnętrzna*. Ogólny porządek koczarski, porządek dzienny, pobudka. Capstrzyk. Ogólne obowiązki żołnierza. Bombardier, kapral i plutonowy, wachmistrz. Ich obowiązki. Obowiązki podoficera inspekcyjnego. Dyżurny w stajni.

Dyżurny w kuchni. Obowiązki dziennych. Meldunki. Obowiązki wachmistrza sztabowego, podoficera magazynowego, broni, kuchennego, furjera. Zmiana dyżurnych i wart. Stopnie i odznaki żołnierzy i oficerów. Oddawanie honorów. Front. salutowanie, przyjęcie postawy zasadniczej. Oddawanie honorów przez oddziały prowadzone przez żołnierzy.

d) *Służba polowa*. Podział wojsk i łączenie różnych rodzajów broni w oddziały bojowe. Łączność między sztabami dowództwa i wojskiem. Wydawanie rozkazów. Wiadomości, meldunki, karty służbowe. Mapy i szkice. Dzienniki wojenne. Ubezpieczanie i wywiady różnych rodzajów broni. Ubezpieczenie marszowe. Przesłanianie. Forpoczt. Marsz. Kwatery i biwaki. Biwak artylerji. Tabory i kolumny amunicyjne. Zaopatrzenie w żywność, służba sanitarna.

e) *O dyscyplinie wojskowej*. Pojęcie o dyscyplinie wojskowej i jej znaczeniu. Różnica między obowiązkiem żołnierza i obowiązkiem ogólnie obywatelskim. Czyny karane w porządku dyscyplinarnym wojskowej. Lżejsze i cięższe kary dyscyplinarne. Zakresy władzy dyscyplinarnej dywizji, pułku. Stopnie kar nakładanych na żołnierzy w stosunku do ich stopni. Zażalenia.

4) *Umocnienia* Umocnienia polowe w wojnie ruchomej. Okopy i nazwy ich części. Wytrzymałość i grubość osłon przeciwko kulom karabinowym, szrapnelom i odłamkom granatów. Ogólne

pojęcie o umocnieniach polowych wojny pozycyjnej. Wybór pozycji dla artylerji. Stanowiska dla dział i schrony dla obsługi działowej. Schrony dla telefonistów i obserwatorów. Maskowanie i ulepszanie pozycji artylerji. Ukrycia dla koni i rezerw. Schrony dla naboju. Sposoby budowania schronów, i materiały używane do budowy. Drzewo, żelazo, beton. Gazy trujące i sposoby zabezpieczenia przed nimi ludzi i koni.

5) *Terenoznawstwo*. Rodzaj i kształt terenu. Wojskowe znaczenie map. Skala liczbowa i linijowa; przejście od jednej do drugiej. Znaki umówione, ich znaczenie. Skrótowce (litery) spotykane na mapach. Sposoby odznaczania nierówności terenu — warstwy, kreski. Jak znaleźć względną wysokość punktów na mapie. Orientowanie mapy przy pomocy kompasu i słońca, zegarka i słońca, w nocy. Czytanie map. Pojęcie o wykonaniu szkicu topograficznego i szkicu perspektywnego. Wywiady, ich cel i sposób wykonania. Wywiad pozycji baterji, punktów obserwacyjnych, dróg, wywiady miejsc dla rozlokowania baterji obozem.

6) *Nauka o koniu*. Nazwy zewnętrznych części konia. Maści koni i oznaki szczególne. Sposoby mierzenia wzrostu koni. Oznaki stanu chorobliwego konia. Ogólne pojęcie o chorobach koni wewnętrznych i zewnętrznych. Przyczyny wywołujące stan chorobliwy u koni: rodzaj pokarmów, woda, stajnie, powietrze. Użycie najprostszyc środków zapobiegawczych przy obrażeniach

zewnątrznych konia. Choroby zakaźne. Porządek stajenny. Czystczenie, karmienie i pojenie konia. Podkowy, gwoździe, hacce. Narzędzia kowalskie. Kucie koni. Zmiana podków. Utrzymanie kopyt.

7) *Historja i geografia Polski*. Ogólny krótki zarys historii Ojczyzny. Ogólne pojęcie o granicach przed rozbiorowych Polski. Państwa ościennne. Klimat. Rzeki. Góry. Bogactwa naturalne. Większe centry.

8) *Hygjena*. Czystość ciała i ubioru. Czystość mieszkań. Jedzenie i picie. Odżywianie żołnierza na wojnie. Utrzymanie w czystości kuchni, kotłów i naczyń. Chorzy. Oględziny lekarskie. Szpital, ranni. Bandażowanie ran i tymczasowa pomoc lekarska.

Porucznik i referent

B. Zaleski. m.p.

Insp. Szk. Woj. Art.

płk. K. Pławski, m.p.

Za zgodność:

Pporucznik i adjutant.

P. Lortsch.

PRZEPISY SŁUŻBOWE.

A. WYDANE DRUKIEM:

1. Artykuły wojenne W. P.	—25
2. Piechota (cz. I. Musztra formalna, cz. II. Szkoła walki) (wyd. II).	1.60
3. I. Obowiązki Dowódcy Pułku; II. Obowiązki Dowódcy Bataljonu.	—40
4. Obowiązki Dowódcy Kompanji.	—35
5. Obowiązki Sierżanta Sztabowego.	—35
6. I. Obowiązki Podoficera Magazynowego. II. Obowiązki Furjera.	—25
7. Obowiązki Drużynowego.	—25
8. Obowiązki Podoficera Kuchennego.	—10
9. Obowiązki Podoficera Broni.	—25
10. Karabin Mauzera M. 98.	—70
11. Przepisy strzeleckie.	1.2
12. Służba garnizonowa.	—60
13. Wojenne księgi ewidencyjne.	—50
14. Dyscyplinarne przepisy karne dla armji.	—80
15. Przepisy o drodze służbowej przy wnoszeniu zażaleń. (wydanie II.)	—45
16. Przepisy sanitarne pokojowe.	2.20
17. Przepisy do oceny zdolności do służby wojskowej.	2.40

304542

C B W

20. Rząd koński.	1.—
21. Szkoła Podoficera.	—50
22. Program Kursu Oficerskiego.	—25
23. Opis i rysunki K. M. 08.	3.20
24. Obowiązki służbowe	1.30
25. Ujeżdżanie podjezdków.	—45
26. Tymcz. post. o.g. i instr. st. żandarmerji.	1.—
27. Instrukcja specjalna dla żandarmerji pełniącej służbę w głębi kraju	—50
28. Postanowienia ograniczne i uzupełnie- nie instrukcji służbowej dla żandar- merji polowej, pełniącej służbę na terenach operacyjnych.	—75
29. Regulamin Kawalerji.	6.—
30. Nauka jazdy konnej.	2.50
31. Instrukcja minerska.	2.30
32.. Regulamin artylerji: przepisy strzelania.	6.—

C. W OPRACOWANIU:

1. Służba polowa.
2. Regulamin gimnastyki.
3. " artylerji: wywiad.
4. " " musztra piesza.

CBW Warszawa

nr inw.: B16 - 304542

MG Arch. 304542

1919r.